

at anvende sine egne Kræfter i Forbindelse med Statens, for at skaffe paa ethvert enkelt Sted en saa god Undervisning som mulig, uanset om den er Latinisk eller ikke, desto mere fremme og udbrede vi sand Oplysning. Der har været forsøgt, og det er jævnlig igjen bragt paa Bane af Mænd, der ere meget inde i Skolefaget, at forbinde den private og offentlige Industri; thi i alle disse Foretagender er der „Industri.“ De ærede Herrer maae lægge Mærke til, at hidtil har der været langt mindre talt om Undervisningens Værd og Nytte, end om hvorledes Enhver kunde skaffe sig et godt Levebrød. Om Kåndsfabrikeres Værdi har der ikke været Tale. (Steen: det ligger heller ikke for; det er en Lønningslov, der foreligger). Lønningsloven har at fastsætte Lønninger og behøver ingen Sammenligning at anstille; thi at tage et Embede er ingen tvungen Sag. Den, som søgte Embedet, vidste, hvilke Vilkaar han gik ind paa og maatte være tilfreds med dem. Han behøver ikke at sige: Lønningerne i Sorø lærde Skole skulle være som Lønningerne i Kolding's lærde Skole, fordi de, som undervise paa det ene Sted, skulle være stillede som de, der undervise paa det andet Sted; thi den, der har søgt Pladsen i Sorø, han har faaet den i Sorø, han er gaaet ind paa den, han er gaaet ind paa den Record, der er stillet ham der, og den, som har søgt Pladsen i Kolding og faaet den, som den der er lønnet, har overtaget den Record, som bestaaer der, og Sammenligningen har han ikke. Noget med at gjøre. Men saasnart man betragter Sagen staandsmæssigt, saasnart man stiller sig ind i Lauget, saa ville alle Laugsbrødre staae lige; men, naar Staten stiller sig hen paa sit Standpunct og siger: vi ere endnu i den Nødvendighed at drive Skoleindustrien for Statens Regning, saa spørger jeg: hvorledes kan jeg skaffe mig Svende og Haandlangere, paa den Maade, jeg bedst kan nytte dem, og til det billigste Kjøb? og det gjøre vi jo i alle andre Reminger. Hvad der forekommer mig at være en betænkelig Side ved denne Lov, det er, at den paa engang søger at afgjøre 2 Spørgsmaal, det ene directe, og det er det naturlige, det andet indirecte, der burde komme særligt for. Det Di-

recte, som afgjøres her, det er idet, der fastsættes Gradationen for Lønningerne for visse Lærereklasser, og det Indirecte, der forsøges fastsat her, og som hidtil ikke har været fastsat, det er: hvor mange Skoler der skulle være i Landet. Blandt de Skoler, som skulle være her i Landet, er det betænkt at fastholde navnlig den i Randers, som vi i mange Aar have sat os imod at fastholde; idet vi gjen-tagende have sporet Kommunen: „Bestyrelser Eder selv med Jert Skolevæsen, og Staten skal give Eder en Understøttelse dertil, men Staten skal ikke længer holde en Skole i Randers.“ Dersom vi vedtage denne Lov, da er derimod ogsaa sagt, at det er Statens Hensigt at fastholde en Skole i Randers. Det ærede Medlem, som talte sidst, har bemærket, at Jylland, paa Grund af sin særdeles spredte Befolkning, trængte til at have flere Skoler i Forhold til Befolkningen end de andre Provinder. Det er ganske sikkert, men Skolerne, saaledes som de ere, ligge de fordeelte efter dette Forhold? Er det Tilfældet, at der i de Dele af Landet, hvor Befolkningen er meest spredt, ligger en eneste? Gik man derimod ind paa et andet System, begyndte med Randers og Horsens Skole, og sagde, dersom I ville have Skoler, og I have jo adskillige Midler, som ere henlagte dertil, saa giv Eder ilavdermed, og Staten skal give Eder et Tilskud i Forhold til, hvad I selv give, saa havde vi givet et Exempel, som kunde benyttes af de vestlig beliggende Byer. De kunde saa ved Hjælp af disse Midler faae saadanne Skoler, som kunde passe for dem. — Nu berøve vi dem derimod Midlerne dertil, idet vi samle dem paa de enkelte Puncter og sige: „her ville vi holde Skolevæsen“, men det er ikke alene det, men ogsaa fra Levebrødet's Side gjøre vi en Stude, idet den, som concurrerer til at finde et Levebrød ad Skoleveien, men handelsmæssig, af en eller anden Grund, ikke kommer dertil, skal optræde concurrerende med Staten i denne Industri, og man vil see, at ligesaa lidt som man troer, at vi kunne have Klædefabrikker etablerede for Statens Regning, fordi de private Concurrenter ikke kunne bestaae ved Siden deraf, ligesaa lidt kunne vi i det Hele taget have at gjøre med